

EUROPOS SĄJUNGA

LAIKINOS GLOBOS SUTEIKIMAS IR NELYDIMŲ NEPILNAMEČIŲ UŽSIENIEČIŲ UGDYMAS

Informacinė medžiaga prieglobstį gavusiems užsieniečiams

Ką vadiname nelydimais nepilnamečiais – atskirtais vaikais?

„Nelydimi vaikai“ ar „nelydimi nepilnamečiai“ – tai pagrindiniai terminai, apibūdinantys vaikus, kurie be tėvų paliko savo kilmės šalį. Tačiau pastaraisiais metais terminas „atskirti vaikai“ yra pripažįstamas kaip labiau tinkamas, kadangi dauguma vaikų keliauja lydimi kitų jų šeimos narių arba šeimos draugų, kurie anksčiau nebuvo jų pagrindiniai globėjai. Tad „atskirti vaikai“ yra vaikai iki 18 metų amžiaus už savo kilmės šalies ribų ir yra atskirti nuo savo abiejų tėvų, teisėtų globėjų arba globėjų pagal paprotį. Atskirti vaikai gali būti ieškantys prieglobsčio dėl persekiojimo arba saugumo nebuvimo jų kilmės šalyje dėl žmogaus teisių pažeidimų, ginkluotų konfliktų ar neramumų. Bėgama ir nuo didžiulio skurdo, dėl neleistino elgesio ar nesirūpinimo šeimoje. Viena iš atsiskyrimo ir išvykimo priežasčių yra ta, kad dažnai tampama nelegalaus gabenimo seksualinio ar kitokio išnaudojimo tikslais aukomis. Visi tokie vaikai yra atskirti vaikai ir jiems reikalinga tarptautinė apsauga, numatyta daugelyje tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų.

Atskirtų vaikų patekimas ir įleidimas į teritoriją

Patekimo priežastys

Atskirti vaikai patenka į teritoriją tam tikrais teisėtais ir neteisėtais būdais:

- Teisėtas atvykimas be dokumentų (lėktuvu, per sienos kirtimo punktus arba kertant sieną, tačiau ne sienos kirtimo punktuose);
- Teisėtas atvykimas be vizos, tačiau su kitais dokumentais (lėktuvu, per sienos kirtimo punktus arba kertant sieną, tačiau ne sienos kirtimo punktuose);

- Teisėtas įvažiavimas su dokumentais (lėktuvu, per sienos kirtimo punktus arba kertant sieną, tačiau ne sienos kirtimo punktuose);
- Susijungimas su šeima;
- Neteisėtas atvykimas (slaptas sienos kirtimas) laivu, kroviniu traukiniu arba pėsčiomis;
- Neteisėtas atvykimas nelegalaus gabenimo keliu.

Atskirti vaikai negali būti neįleidžiami į teritoriją, negali būti gražinami nuo sienos kirtimo vietos. Jie negali būti sulaikomi dėl migracinių priežasčių. Sienos kirtimo punkte migracijos pareigūnų atliekamos vaikų apklausos neturėtų būti labai detalios. Šios garantijos ypač svarbios atskirtiems vaikams dėl jų pažeidžiamos padėties. Jos yra patvirtintos JTVPK politikos ir procedūrų gairėse darbu su nelydimais vaikais, prieglobsčio prašytojais (1997 m.).

ES Ministrų Tarybos rezoliucijoje dėl nelydimų nepilnamečių nurodyta, kad valstybės gali neįleisti atskirtų vaikų, visų pirma, jei jie neturi reikalingų dokumentų ir leidimų. Tačiau jų gimimas galėjo būti neužregistruotas arba asmens dokumentai galėjo būti neišduoti. Kartais tapatybės dokumentai yra pametami, suklastojami ar sunaikinami, galbūt kilmės šalyje juos gauti yra neįmanoma. Yra rizika, kad daug prieglobsčio prašytojų gali būti išsiunčiami – gražinami į šalis, kuriose jų gyvybei ar laisvei grėstų pavojus. Toks gražinimas yra draudžiamas pagal 1951 m. Konvencijos 33 straipsnį ir Konvencijos prieš kankinimus ir kitą žiaurų, nežmonišką ir žeminantį elgesį arba bausmę 3 straipsnį.

Iš kur ir kokio amžiaus atskirti vaikai atvyksta į Europą?

Yra labai mažai išsamių informacijos šaltinių apie atskirtų vaikų kilmės šalis. Oficialūs duomenys apima tik tuos vaikus, kurie kreipėsi dėl prieglobsčio. Remiantis informacija iš vyriausybinių ir NVO šaltinių, galima teigti, kad pagrindinės atskirtų vaikų kilmės šalys – tai Afrika žemiau Sacharos (Siera Leonė, Somalis, Gvinėja, Sudanas, Eritrėja/Etiopija ir kt.), Šiaurės Afrika (Marokas, Alžyras), Azija (Kinija, Afganistanas, Vietnamas), Viduriniai Rytai (Turkija, Iranas ir Irakas), Europa (buvusios Jugoslavijos regionas, Albanija, Rumunija, Rusijos Federacija).

Turimi duomenys (pagal 2000 m. W. Ayotte tyrimą) rodo, kad nelydimų nepilnamečių – atskirtų vaikų daugiausia yra 16 ir 17 metų. Šešiose pagrindinėse šalyse (Liuksemburgas, Nyderlandai, Rumunija, Slovėnija, Ispanija, Šveicarija) ši amžiaus grupė sudarė apie 50 proc. visų prieglobsčio ieškančių nelydimų nepilnamečių – atskirtų vaikų. Daugiausia yra vyriškos lyties.

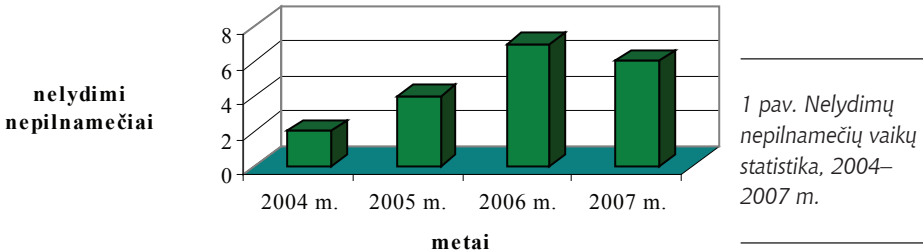
Trumpa apžvalga apie nelydimus nepilnamečius – atskirtus vaikus Lietuvoje, Pabėgėlių priėmimo centre.

Atskirti vaikai, kurie pateikia prašymus dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikos suteikimo teisės aktų pagrindu, Migracijos departamento prie LR vidaus reikalų ministerijos sprendimu yra nedelsiant apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre, kur jiems sudarytos tinkamos gyvenimo sąlygos.

Lietuvoje 1997 m. atskirtų vaikų buvo tik 4, o per 2001 m. tokių vaikų buvo jau 24. Iš viso per 1997–2002 m. laikotarpį prieglobsčio prašė 50 tokių vaikų. Nors bendrame kontekste šis skaičius nebuvo didelis, bet tuo metu atspindėjo Vakarų Europos valstybėse egzistuojančią vaikų užsieniečių skaičiaus didėjimo tendenciją. Tačiau 2003

m. nelydimų nepilnamečių užsieniečių visai nebuvo, 2004 m. – 2 nelydimi nepilnamečiai vaikai (1 iš Azerbaidžano, 1 iš Pakistano), 2005 m. – 4 (iš Azerbaidžano, Afganistano, Rusijos ir Pakistano), 2006 m. – 7 (1 iš Afganistano, 3 iš Rusijos, 2 iš Pakistano, 1 iš Nigerijos), 2007 m. – 6 (1 iš Afganistano, 1 iš Rusijos, 4 iš Uzbekistano), 2008 m. per pirmą ketvirtį gyveno taip pat 6 nepilnamečiai vaikai (1 iš Vietnamo, 4 iš Uzbekistano ir 1 iš Rusijos Federacijos).

Apsauga nuo sulaikymo

Vaikams, kurie sugebėjo patekti į priimančiąją šalį, gali iškilti sulaikymo problema. Remiantis 1997 m. JTVPK gairėmis, prieglobsčio ieškančius vaikai neturėtų būti sulaikomi. Valstybės, kurios prieglobsčio ieškančius vaikus sulaiko, turi bet koku atveju laikytis Vaiko teisių konvencijos 37 straipsnio, pagal kurį sulaikymas naudojamas tik kraštutiniu atveju ir kiek įmanoma trumpesniai laikui.

Jei Europoje prieglobsčio prašantys vaikai sulaikomi oro uostuose, migracijos sulaikymo centruose, jų laikymo sąlygos neturi būti tokios, kokios yra kalėjime. Reikia dėti visas pastangas, kad jie būtų paleisti ir įkurdinti kitoje tinkamoje vietoje. Pagrindinis požiūris turėtų būti „globa“, o ne „sulaikymas“. JTVPK rekomendacijose, susijusiose su prieglobsčio prašytojų sulaikymu, yra pabrėžiama, kad sulaikymo metu vaikai turi teisę gauti išsilavinimą, taip pat turėtų būti sukurtos sąlygos jų pramogoms ir žaidimams.

Identifikavimas ir amžiaus įvertinimas

Sienos kirtimo punktuose imigracinės valdžios institucijos turėtų nustatyti atskirtų vaikų ir jaunuolių identifikavimo procedūras. Tais atvejais, kai vaikai yra lydimi suaugusiojo, yra būtina nustatyti vaiko ir jį lydinto suaugusiojo ryšių pobūdį. Kadangi daug atskirtų vaikų atvyksta į šalį nenustačius, kad jie yra atskirti vaikai, organizacijos ir specialistai turėtų dalytis informacija – tada tokie vaikai būtų identifikuoti kaip atskirti vaikai ir gautų atitinkamą apsaugą.

Kodėl kyla problemos?

Amžiaus nustatymas yra vienas svarbiausių klausimų, dirbant su atskirtais vaikais. Jei vaikai neteisingai bus laikomi suaugusiais asmenimis, gali būti atimtos jų pagrindinės teisės, kurias suteikia JT vaikų teisių konvencija.

Abejonės dėl amžiaus yra susijusios su įvairiomis aplinkybėmis. Dažnai pasitaiko, kad nepilnamečio išvaizda yra tokia, jog jis atrodo daug vyresnis nei yra iš tikrųjų. Tai yra dėl įvairių kultūrinių skirtumų, dėl patirtų išgyvenimų, bado, sunkių gyvenimo sąlygų ir kitų aplinkybių. Atskirtų vaikų užsieniečių amžiaus nustatymą sunkina ir tai, kad neretai jie atvyksta į prieglobsčio valstybę be dokumentų.

Kaip sprendžiamos amžiaus nustatymo problemos?

Europoje amžiaus nustatymo problemos sprendžiamos įvairiai. Yra šalių, kuriose amžiaus nustatymo procedūros nėra vykdomos, pvz., Airijoje. Tačiau kitos šalys naudoja įvairius metodus amžiui nustatyti. Dažniausiai taikomi šie amžiaus nustatymo būdai:

- atliekant medicininius tyrimus,
- pagal fizinius matmenis,
- dantų tyrimą,
- pagal fizinę apžiūrą,
- panaudojant apklausos techniką.

Remiantis visais metodais, atliekamas ne amžiaus nustatymas, o tik daromas mokslinis spėjimas. Moksliniai metodai negali nustatyti tikslaus vaiko amžiaus, todėl nėra tiek patikimi, kad jais galima būtų grįžti sprendimą, kuriuo konstatuojama, jog asmuo nėra vaikas.

Kaip šį klausimą reglamentuoja tarptautiniai dokumentai?

Bendras principas, kuris grindžiamas 1989 m. JT vaiko teisių konvencija, yra prielaida, kad su asmeniu, kuris teigia neturintis 18 metų, turi būti elgiamasi kaip su vaiku. Pasekmės, kurios kiltų neteisingai pripažinus vaiką suaugusiuoju, būtų daug skaudesnės nei tos problemos, su kuriomis būtų susiduriama, jei su suaugusiuoju elgiamasi kaip su vaiku.

Globėjo paskyrimas ir jo pareigos

Bendra informacija

Per vieną mėnesį nuo to momento, kai vaikas identifikuojamas kaip atskirtas, reikia paskirti globėją ar patarėją, kuris patartų vaikui ir jį apsaugotų. Vaikui padedančių asmenų buvimas turi nepaprastai didelės įtakos vaiko psichologinei būsenai. Visiems vaikams reikia emocinio saugumo ir stabilumo, fizinės priežiūros, nenutrūkstamų socialinių santykių, švietimo, kultūrinių ir religinių įpročių, žmogiško švelnumo ir protinių gabumų skatinimo. Atplėšimas nuo namų, santykių nutrūkimas ir nesaugumas, neatsiejami nuo atsiskyrimo ir gali pakenkti vaikų fiziniams, protiniams, psichologiniams, kultūriniais ir socialiniams vystymuisi.

Vaikų interesai turi būti tinkamai ginami, todėl visose prieglobsčio procedūros stadijose ir siekiant ilgalaikio sprendimo vaikams turi padėti globėjas arba patarėjas. Principas, kad nesant vaiko tėvų jo(s) interesus turėtų ginti globėjas ar patarėjas, yra numatytas keliuose tarptautiniuose dokumentuose. VTK 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės teikia globėjams paramą, reikalingą tinkamam vaikų auklėjimui, o 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad vaikas, netekęs savo šeimos, turi teisę į ypatingą apsaugą ir paramą. Šie principai praktiniu požiūriu yra išplėtoti 1996 m. Hagos konvencijoje dėl nepilnamečių apsaugos (1996 m. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos), kuri įsigaliojo 2002 m. sausio 1 d.

Globėjo svarba dvejopa:

- 1) padėti vaikui susidoroti su prieglobsčio procedūros metu sukeliamu stresu.
- 2) vykdyti pareigas, kurių reikalaujama prieglobsčio procedūros metu.

Globėjo ar patarėjo darbas apima daugybę pareigų, tačiau pagrindinis jų tikslas – užtikrinti, kad visi priimami sprendimai atitiktų vaiko interesus.

Atskirto vaiko įvaikinimas nėra tinkamas sprendimo būdas. Prieš priimant norimą ir tinkamą sprendimą dėl įvaikinimo, yra labai svarbu, kad įgaliotos organizacijos teisingai įvertintų

vaiko šeimos situaciją jo kilmės šalyje. Procedūra yra aiškiai išdėstyta Hagos konferencijos dėl privatinės tarptautinės teisės rekomendacijose.

Globėjų paskyrimo padėtis Lietuvoje

Iki 2002 m. pradžios įstatymas dėl pabėgėlių statuso nenumatė globėjo paskyrimo, o tik vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovo dalyvavimą prieglobsčio procedūroje. 2002 m. sausio 15 d. padaryti pakeitimai įvedė laikinosios globos skyrimo reikalavimą įstatymo 3 dalyje. Tačiau praktikoje globėjai kol kas nebuvo skiriami, nes nebuvo parengtas šios nuostatos įgyvendinimo mechanizmas. Iki 2002 m. atskirtų vaikų prieglobsčio apklausoje dalyvaudavo vaikų teisių apsaugos tarnybos atstovas. Tačiau tokio atstovo darbas apsiribodavo tik dalyvavimu apklausoje ir būtinų dokumentų patvirtinimu. Vis tik 2004 m. balandžio 29 d. priimtame įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nelydimiems nepilnamečiams LR teisės aktų nustatyta tvarka nustatoma laikinoji globa (rūpyba). Be tėvų likusio vaiko įstatymu nustatyta tvarka patikėta fiziniam ar juridiniam asmeniui priežiūra, auklėjimas, ugdymas, jam tinkamai dvasiškai ir fiziškai augti sąlygų sudarymas ir palaikymas, jo asmeninių, turtinių, teisinių bei kitų teisėtų interesų gynimas ir atstovavimas jiems.

Laikinoji globa (rūpyba) Vaikų teisių apsaugos tarnybos bei savivaldybės sprendimu skiriama **Pabėgėlių priėmimo centrui**, kaip įstaigai, kuri paskiria atsakingą socialinį darbuotoją.

Socialinio darbuotojo, atsakingo už vaikų globą, pagrindinės funkcijos:

- Palengvinti atskirtų vaikų kontaktus su kompetentingomis institucijomis ir organizacijomis (Migracijos departamentu dėl teisinės padėties klausimų, teisiniais atstovais, vertėjais ir pan.);
- Organizuoti atskirtų vaikų mokymąsi ar kitokį užimtumą Pabėgėlių priėmimo centre;
- Organizuoti/palengvinti naudojimąsi socialinėmis, sveikatos ir kitomis paslaugomis;
- Siekti, kad atskirtiems vaikams nebūtų daroma žalinga aplinkinių įtaka;
- Nuolatos bendrauti su vaikais;
- Bendradarbiauti su Vaiko teisių apsaugos tarnyba, surenkant duomenis apie atskirtą vaiką ir sudarant laikinosios globos (rūpybos) planą;
- Vykdyti kitas funkcijas, numatytas globėjams Lietuvoje.

Globos suteikimo procedūra nelydimiems nepilnamečiams

Nelydimi nepilnamečiai
Migracijos departamentas
Pabėgėlių priėmimo centras
Savivaldybės administracija Vaikų teisių apsaugos tarnyba
Globėjas (įstaiga, kaip juridinis asmuo)

Migracijos departamentas priima Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos priimtą sprendimą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ prieglobsčio suteikimo ir laikino leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje.

Pabėgėlių priėmimo centras apgyvendina nelydimą nepilnamečį ir kreipiasi į Jonavos rajono savivaldybės administracijos Vaikų teisių apsaugos tarnybą.

Savivaldybės administracija sprendžia „Dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) patvirtinimo“ ir informuoja Vaikų teisių apsaugos tarnybą.

Taip Pabėgėlių priėmimo centras tampa laikinuoju globėju. Šiuo atveju globėjas – įstaiga.

Pabėgėlių priėmimo centras paskiria savo atsakingus darbuotojus.

Migracijos departamentas, gavęs informaciją apie nelydimą nepilnametį užsienietį, su tam tikromis organizacijomis ir nelydimo nepilnamečio užsieniečio laikinuoju globėju (rūpintoju) turi nedelsdamas organizuoti jo šeimos narių paiešką. Atliekant nelydimo nepilnamečio užsieniečio šeimos narių paiešką, kartu sprendžiamas jo teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimas.

Paieškos tikslas – užtikrinti, kad paisoma šeimos vienybės principo. Vaiko tėvų ir šeimos paiešką reikia pradėti tuoj pat jam atvykus. Vaiko globėjas visada turėtų dalyvauti paieškos ir pasirengimo procese. Paieškos visada turi būti atliekamos taip, kad nesukeltų pavojaus kitiems šeimos nariams. JT biurai ir Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas (TRKK) turi didelės reikšmės atliekant paieškas, todėl valstybės ir kitos organizacijos, besirūpinančios paieška, turėtų glaudžiai bendradarbiauti su šiais biurais. Būtina vaikus informuoti apie paieškas ir su jais tartis, siekiant užtikrinti, kad jiems sudaromos galimybės paveikti ir suprasti priimamus su jais susijusius sprendimus ir veiksmus. Svarbu pabrėžti, kad valstybės turėtų leisti šeimai susijungti kitose prieglobstį suteikusiose valstybėse, nepriklausomai nuo asmenų statuso. Šiuo klausimu 1997 m. Dublino konvencija yra įtakingiausias teisinis dokumentas Europoje, nustatantis valstybę, atsakingą už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą.

Sveikata. Mokymasis

Atskirtiems vaikams sveikatos priežiūra turi būti prieinama lygiomis teisėmis su vaikais – šalies piliečiais. Ypatingas dėmesys turi būti skirtas vaiko poreikiams, nulemtiems fizinio išsekimo praėjus, prastos sveikatos būklės, neįgalumo, patirto smurto, traumų.

Pradinis išsilavinimas taip pat turi būti prieinamas lygiomis teisėmis su vaikais – tos šalies piliečiais. Mokyklose į atskirtus vaikus reikia žiūrėti geranoriškai ir lanksčiai. Jiems turi būti suteikta galimybė bendrauti ir antrąja kalba. Atskirtiems jaunuoliams turi būti suteikta galimybė gauti techninį ar profesinį pasirėngimą. Tai galėtų praplėsti galimybes ir tuo atveju, jei jie grįžtų į savo kilmės šalį.

Nelydimų nepilnamečių vaikų gerovės užtikrinimas ir jų ugdymas Pabėgėlių priėmimo centre

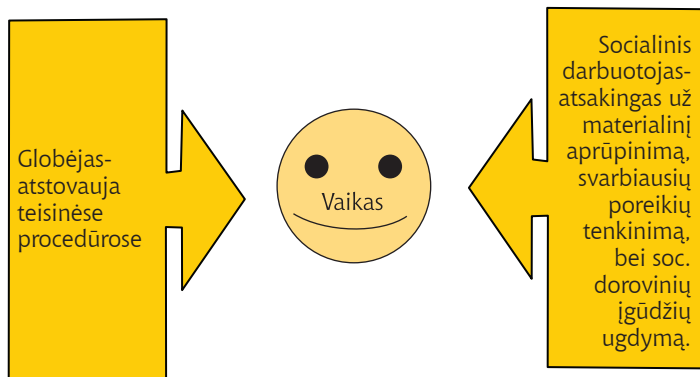
Nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, neatsižvelgiant į jų buvimo Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtumą, turi šias teises:

- Būti aprūpinti nemokamomis gyvenamosiomis patalpomis ir būti išlaikomi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka;
- Mokytis bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka;
- Nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;
- Nemokamai gauti socialines paslaugas socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka;
- Naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba;
- Susisiekti su Lietuvos Respublikos nevyriausybių ar tarptautinių organizacijų atstovais.

Šiuo metu Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendinti vaikai aprūpinami visomis jų poreikius atitinkančiomis priemonėmis (materialinėmis, higienos, buities ir pan.). Jiems yra suteikiamos socialinės pagalbos, ugdymo, mokymo, psichologinės paramos ir medicinos paslaugos.

Už nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų materialinį užtikrinimą ir aprūpinimą buities reikmenimis atsakingas vienas socialinis darbuotojas. Teisėnėse procedūrose, užtikrinant geriausius nelydimo nepilnamečio užsieniečio interesus, gina antrasis socialinis darbuotojas, kuris ir yra paskirtas šių vaikų laikinuoju globėju.

Atsakingi asmenys

Nelydimi nepilnamečiai vaikai pagal individualią programą mokomi lietuvių kalbos. Vals-tybinės kalbos kursas padeda vaikams įgyti būtiniausių lietuvių kalbos žinių ir pasiruošti moky- muisi Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. Kiti vaikai lanko profesijos įsigijimo kursus, kur, sėkmingai juos užbaigę, įgyja norimą specialybę.

Taip pat Centre vykdomos ugdymo ir pagalbos teikimo programos, skirtos nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams. Tai dorovinio, socialinių įgūdžių ir darbinės veiklos, Lietuvos visuomenės pažinimo, profesinio orientavimo bei psichologinės paramos programos.

Nepilnamečių dorovinio ugdymo programos tikslas – formuoti neigiamą požiūrį į žalinius įpročius ir skatinti jų prevenciją. Užsiėmimų metu sudaromos sąlygos atskleisti bendrąsias žmogaus vertybes ir jomis grįsti asmeninį bei viešąjį savo gyvenimą.

Darbinio ir socialinių įgūdžių ugdymo užsiėmimų tikslas – išugdyti savarankišką, savimi pasitikinčią asmenybę ir paruošti jį savarankiškam gyvenimui, skatinant darbinę veiklą, sutei- kiant šios veiklos teorinių ir praktinių įgūdžių.

Visuomenės pažinimo kursas yra skirtas supažindinti nepilnamečius prieglobsčio prašyto- jus su Lietuvos kultūra, tradicijomis, istorija, papročiais, ekonomika ir t.t.

Dažnai nelydimiems nepilnamečiams organizuojamos pažintinės ekskursijos po garsias Lie- tuvos vietas, muziejus, organizuojami susitikimai su įvairių Lietuvos vidurinių mokyklų moki- niais, kartu rengiamos šventės, iškylos, kurių metu vaikai bendrauja vieni su kitais. Visa tai pa- deda greičiau adaptuotis naujoje aplinkoje ir sudaro geresnes sąlygas jų socialinei integracijai.

Ilgalaikiai sprendimai

Galutinis darbo su nepilnamečiais – atskirtais vaikais – **tikslas** yra rasti ilgalaikį sprendimą, atitinkantį ilgalaikius vaiko interesus.

Trys ilgalaikiai sprendimo būdai yra:

- Pasilikimas ir integracija priimančioje ar prieglobstį suteikusioje šalyje;
- Sugrįžimas į kilmės šalį;
- Įsikūrimas trečiojoje šalyje.

Apsisprendžiant dėl ilgalaikių sprendimo būdų, ypatingą dėmesį reikia skirti šeimos vienybės ir vaiko interesų principams.

Atskirtam vaikui gali būti leista pasilikti priimančioje šalyje dėl šių priežasčių:

- Jis/ji pripažintas pabėgėliu arba jam/jai yra suteiktas prieglobstis;
- Jam/jai yra suteikiamas de facto (faktinis) statusas arba papildoma apsauga dėl to, kad sugrįžti į kilmės šalį jam/jai yra nesaugu dėl ginkluoto konflikto arba dėl to, kad neįmanoma surasti vaiko tėvų ir nėra jokio tinkamo globėjo kilmės šalyje;
- Jam/jai yra leista pasilikti dėl kitų priežasčių, t.y. jis/ji patenka į kitą imigracinę kategoriją arba pvz., pasilieka dėl prastos sveikatos būklės;
- Kai akivaizdu, jog pasilikimas geriausiai atitinka vaiko interesus.

1997 m. ES rezoliucijos dėl nelydimų nepilnamečių 5 straipsnio 2 dalyje pakartotas pagrindinis principas, kad valstybės narės iš esmės turėtų leisti atskirtam vaikui pasilikti jų teritorijoje, jei neįmanoma išpildyti sugrįžimui keliamų reikalavimų.

Norint visiškai patenkinti atskirtų vaikų poreikius ir įgyvendinti jų teises, visose šalyse pagal „vaiko interesų“ principą, įtvirtintą VTK ir JTVPK gairėse, reikėtų įgyvendinti pagrindines apsaugos priemones, pvz., suteikti statusą, dėl kurio vaikai galėtų gauti paramą ir susijungti su šeima. Atskirto vaiko, apsigyvenusio priimančioje šalyje, prašymas dėl susijungimo su šeima toje šalyje turi būti svarstomas „pozityviai, humaniškai, operatyviai.“ (VTK, 10 str.).

Antrasis pagrindinis ilgalaikio sprendimo būdas – sugrįžimas į kilmės šalį. Tokio sprendimo galimybės gali būti nagrinėjamos tik tada, jei nustatoma, kad vaikai neturi teisės gauti pabėgėlio statuso ar kad jiems nereikia apsaugos, arba jei padėtis kilmės šalyje pasikeitė iš esmės ir ilgam.

1951 m. pabėgėlių konvencijoje teigiama, kad valstybės neišsiunčia teisėtai jų teritorijoje gyvenančio pabėgėlio (32 straipsnio 1 dalis) ir kad negražina pabėgėlio į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus (33 straipsnis).

Trečiasis pagrindinis ilgalaikis sprendimas – įsikūrimas trečiojoje šalyje. Jei vaikas turi šeimos narį kitoje valstybėje, kuris gali juo/ja pasirūpinti, turėtų būti vykdomas šeimos susijungimas. Jei vaikas turi šeimos narį ne Europos šalyje, turi būti išnagrinėta šeimos susijungimo galimybė, tačiau laikantis tokių pačių standartų kaip vykdant gražinimą. Turi būti nustatyta, ar trečioji šalis saugi vaikui.

Apsisprendžiant dėl ilgalaikių sprendimo būdų vis tik ypatingą dėmesį reikia skirti šeimos vienybės ir vaiko interesų principams.

Nelydimo nepilnamečio globa (rūpyba) nutraukiama kai:

Vaiko laikinoji globa (rūpyba) pasibaigia Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.255 straipsnyje numatomais atvejais:

- kai vaikas gražinamas tėvams,
- sulaukia pilnametystės,
- nustatoma nuolatinė globa (rūpyba),
- išvyksta iš šalies,
- susituokia

Tarptautiniai ir regioniniai teisės aktai, reglamentuojantys atskirtų vaikų statusą

- 1) **Pabėgėlio statuso dokumentai ir JTVPK Vykdomojo komiteto išvados** – 1951 m. JT konvencija dėl pabėgėlio statuso, 1967 m. protokolas dėl pabėgėlio statuso, JTVPK:
 - Pabėgėlio statuso nustatymo procedūrų ir kriterijų vadovas (Vadovas),
 - Bendrieji tarptautiniai žmogaus teisių dokumentai – Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 1948 m.,
 - Vaikai: tarptautiniai ir regioniniai instrumentai – JT vaiko teisių konvencija, 1989 m., JT taisyklės dėl laisvės netekusių jaunuolių apsaugos, 1990 m., Hagos konferencija dėl tarptautinės privatinės teisės: Konvencija dėl nepilnamečių apsaugos, 1961 m.
 - Vaikai pabėgėliai: apsaugos ir globos gairės, 1994 m.,
 - Darbas su nepilnamečiais vaikais: bendruomenės metodas, 1996 m.,
 - Politikos ir procedūrų gairės darbui su nelydimais vaikais, prieglobsčio prašytojais, 1997 m.,
 - Vykdomojo komiteto išvados.
- 2) **Bendrieji tarptautiniai žmogaus teisių dokumentai** – Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 1948 m., Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas, 1966 m., Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas, 1966 m., Tarptautinė konvencija prieš kankinimus, 1984 m., Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, 1965 m., Konvencija dėl asmenų be pilietybės statuso, 1954 m., papildomas (Nr. 1) 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijos dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos protokolas, 1977 m. birželio 8 d., 77 str. ir 78 str., papildomas (Nr. 11) 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijos dėl ne tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos protokolas, 1977 m. birželio 8 d., 4 str).
- 3) **Vaikai: tarptautiniai ir regioniniai instrumentai** – JT vaiko teisių konvencija, 1989 m., JT taisyklės dėl laisvės netekusių jaunuolių apsaugos, 1990 m., Hagos konferencija dėl tarptautinės privatinės teisės:
 - Konvencija dėl nepilnamečių apsaugos, 1961 m.
 - Konvencija dėl civilinių tarptautinio vaikų grobimo aspektų, 1980 m.
 - Konvencija dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo klausimais (1993 m.) bei asocijuotos rekomendacijos dėl konvencijos taikymo vaikams pabėgėliams.
 - Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, įgyvendinimo ir bendradarbiavimo dėl atsakomybės ir vaikų apsaugos priemonių (1996 m.).
- 4) **Europos dokumentai** – Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir protokolai, 1950 m., Konvencija, nustatanti valstybę, atsakingą už vienoje iš bendrijos valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą (Dublino konvencija), 1990 m., Šengeno konvencija, 1990 m.
- 5) **Europos Sąjungos dokumentai** – Bendri veiksmai kovai prieš nelegalų žmonių gabenimą ir seksualinį vaikų išnaudojimą, 1997 m., Rezoliucija dėl nelydimų nepilnamečių, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, 1997 m. birželio mėn., Bendra pozicija dėl suderinto 1951 m. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlio statuso 1 straipsnyje įtvirtintos pabėgėlio sąvokos taikymo, Rezoliucija dėl minimalių prieglobsčio procedūros garantijų, 1995 m. liepos mėn., Rezoliucija dėl nacionalinės politikos suderinimo šeimos susijungimo klausimais, 1993 m., birželio 1 d., Rezoliucija dėl akivaizdžiai nepagrįstų prieglobsčio prašymų, 1992 m., Rezoliucija dėl suderinto požiūrio į klausimus, susijusius su saugiomis trečiosiomis šalimis, 1992 m.
- 6) **Europos Tarybos dokumentai** – Rekomendacijos 564 (1969 m.) ir (1984 m.), Europos pilietinė chartija, 1961 m.

EUROPOS SĄJUNGA

THE APPOINTMENT OF THE TEMPORARY GUARDIANSHIP AND THE EDUCATION OF THE UNACCOMPANIED ALIEN MINORS

Information for the foreigners granted asylum

Who Are Called The Unaccompanied Minors?

“The unaccompanied children” or “the unaccompanied minors” are the basic definitions of the children, who left their country of origin without any parents. But in these latter years the definition “the separated children” is accepted as more suitable, because the most children travel accompanied by the other family members or the family friends, who were not their guardians earlier. So “the separated children” are the children until 18 years of age beyond the border of the country of origin and are separated from their both parents, the legal guardians or the guardians according to the custom. The separated children can be seeking for asylum because of the persecution or the absence of the safety in their country of origin because of the human rights abuse, the military conflicts or the upheaval. It is left also because of the poverty, the inadmissible behavior or the neglect in the family. One of the reasons of the separation and the departure is that they become the victims of the illegal conveyance for the sexual purpose or the other way of the exploitation. All such children are separated and need the international protection, foreseen in many international and national legal acts.

The Arrival And The Admission Of The Separated Children Into The Territory

The Reasons Of The Arrival

The separated children arrive to the territory in particular legal and illegal ways:

- The legal arrival without the documents (by plane, coming to the border control post, crossing the border, not at the border control posts);

- The legal arrival without a visa, but with the other documents (by plane, coming to the border control post, crossing the border, not at the border control posts);
- The legal arrival with the documents (by plane, coming to the border control post, crossing the border, not at the border control posts);
- The family reunification;
- The illegal arrival (secret crossing the border) by ship, goods train or on foot;
- The illegal arrival by the illegal conveyance.

The separated children can not be not admitted into the territory, can not be sent back from the border control post. They can not be detained on the migration's reasons. The interview made by the migration officers at the border control posts must not be very detailed. These guarantees are important for the separated children because of their vulnerable situation and are approved by the UNHCR in the guidelines of the policy and the procedure for the work with the unaccompanied alien minors (1997).

Whereas there is indicated in the resolution of the Council of Ministers of the EU relating to the unaccompanied minors, that the states can not admit the separated children, at first, if they have not necessary documents or the permits. But their birth could be not registered or the personal documents could not be issued. Sometimes the documents of the identity are lost, falsified or destroyed, or it is not possible to get them in the country of origin. There is a risk that many asylum seekers can be transferred to the countries, where their life and safety are in danger. Such transfer is prohibited according to the article 33 of the Convention of 1951 and the article 3 of the Convention Against Torture And Other Cruel, Inhuman or Degrading treatment Or Punishment.

Where Do The Children Come To Europe From And What Is Their Age?

There are not much comprehensive information resources about the countries of origin of the separated children. The official data cover only those children, who asked for asylum. According to the information from the governmental and non-governmental resources, it can be maintained that the basic countries of origin of the separated children are Africa lower the Sahara (Sierra Leone, Somali, Guinea, Sudan, Eritrea, Ethiopia etc.), the North Africa (Morocco, Algeria), Asia (China, Afghanistan, Vietnam), the Middle East, Turkey, Iran and Iraq), Europe (former region of Yugoslavia, Albania, Rumania, Russian Federation).

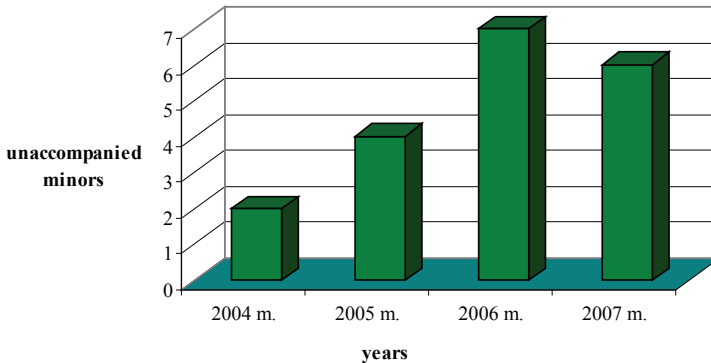
The available data (according to the research of W. Ayotte in 2000) show, that the most unaccompanied minors – separated minors are 16 and 17 years old. In six basic countries (Luxemburg, the Netherlands, Romania, Slovenia, Spain, Switzerland) this group of the age made 50 % of all unaccompanied alien minors – separated minors. The most of them were male.

A Short Review About The Unaccompanied Minors – The Separated Children In The Refugees Reception Center, Lithuania

The separated children, who apply for asylum in the Republic of Lithuania according to the legislation, are accommodated by the decision of the Migration Department under the Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania in the Refugees Reception Center, where the appropriate living conditions are created.

1997 there were only 4 separated children in Lithuania, during 2001 the number of the children was 24. In total during 1997-2002 50 children asked for asylum. Although the numbers in the general context was not high, but at that time it reflected the tendency of the increasing of the number of the alien children in the Western Europe. But 2003 there were

no unaccompanied minors, 2004 – 2 unaccompanied minors (1 from Azerbaijan, 1 from Pakistan), 2005 - 4 (from Azerbaijan, Afghanistan, Russia and Pakistan), 2006 – 7 (1 from Afghanistan, 3 from Russia, 2 from Pakistan, 1 from Nigeria), 2007 – 6 (1 from Afghanistan, 1 from Russia, 4 from Uzbekistan), the first quarter of 2008 – 6 unaccompanied minors (1 from Vietnam, 4 from Uzbekistan, 1 from Russia).

1 picture. The Statistics Of The Unaccompanied Minors In 2004-2007

The Protection From The Detention

The children, who came to the country which admit, can meet another problem – the detention. According to the guidelines of UNHCR of 1997 the children seeking for asylum might not be detained. The states, which detain the children seeking for asylum, must follow in any case the article 37 of Convention on the Rights of the Children, the detention can be used only at the very outside and as shorter as possible. If the children seeking for asylum in Europe are detained at the airport, the detention centers of the migration, they can not be kept in the conditions similar to the prison. It must be sought to release the children and to accommodate them in the appropriate place. The basic view must be “the protection” but not “the detention”. In the guidelines of UNHCR concerned with the detention of the asylum seekers, it is underlined, that the children have right to the education during the detention; there must be created the conditions for their amusement and games.

The Identification And The Determination Of The Age

The immigration authorities at the border control post must determine the procedures of the identification of the separated children and the youths. In the cases then the children are accompanied by the adult, it is necessary to determine the relation between the child and the accompanied adult. As many separated children come to the country without the determination, that they are separated, the organizations and the specialists must share the information, that such minors would be identified as the separated children and got the appropriate protection.

Why Do The Problems Arise?

The determination of the age is one of the most important questions, working together with the separated minors, because they can be treated as adults, they can lose their basic rights, which the Convention on the Rights of the Children allows.

The doubts about the age are relative with various circumstances, but the appearance of the minor can evidence mostly that he/she is much older indeed because of the various cultural differences, the experience, the starvation, the bad living conditions and the other circumstances. The determination of the age of the separated children is burdened the reason, that the separated children come to the state of the asylum without any documents.

How Are The Problems Of The Determination Of The Age Solved?

The problems of the determination of the age are solved variously. There are the states, where the determination of the age is not proceeded, for example in Ireland. But the other countries use various methods for the determination of the age. The following ways of the determination of the age are mostly used:

- the medical examination;
- the physical measurement;
- the tooth examination;
- the physical examination;
- the interview.

According to all the methods there is proceeded not the determination of the age but there is made a scientific presumption. The scientific methods can not determine the exact age of the child, therefore they are not reliable, that the decision, which states, that the person is not a child, can be made according to them.

How Do The International Documents Regulate This Question?

The general principle, which comes from the Convention on the Rights of the Children of the UN of 1989, there is a presumption, which means, that the person, who states not being 18 years old, must be treated as a child. The presumption is used, because the harmful sequences, which could arise accepting wrongly a child as an adult, would be more painful than the problems, which could be met, if the adult was treated as a child.

The Appointment Of The Guardian And The Duties

General Information

During one month from the moment when the child is identified as a separated child, the guardian or the adviser has to be appointed to the child, who could advise the child and could protect him. The existence of the people helping the child has a big influence on the psychological condition of the child. All the children need the emotional safety and stability, the physical care, the continuous social relation, the educational, cultural and religious habits, the human endearment and the stimulation of the intelligence. The uprooting from the home, the break of the relations and the insecurity, are related to the separation and can affect the physical, mental, psychological, cultural and social development of the children.

The assistance of the guardian or the adviser is necessary for the children seeking for the long-term decision in all the stages of the procedure of asylum, that the interests of the children

would be protected properly. The principle, that the interests must be protected by the guardian or the adviser in failing the interests of the parents, is foreseen in some international documents. There is determined in the part 2 of the article 18 of the Convention on the Rights of the Children, that the state provides the support for the guardians, necessary for the appropriate education of the children, there is determined in the part 1 of the article 20, that the child, who lost the family, has the right to the special protection and the support. These principles are developed in a practical view in the Hague Convention of 1996 on Protection of Children (the Hague Convention of 1996 on Jurisdiction), which came into effect on January 1, 2002.

The importance of the guardian is double:

- 1) to help the child to manage the stress rising during the asylum procedure;
- 2) to follow the required duties during the asylum procedure.

The work of the guardian or the adviser covers many duties, but the basic goal is to ensure that all made decisions would match the interests of the child.

The adoption of the separated child is not an appropriate way of the solution. The correct evaluation of the situation of the child's family in the country of origin made by the authorized organization is very important before the making the desirable and appropriate decision relating to the adoption. The procedure is clearly stated in the references of the private international rights of the Hague Conference.

The Situation Of The Appointment Of The Guardians In Lithuania

Until the beginning of 2002 the Law On The Refugee Status did not foresee the appointment of the guardian, but only the participation of the representative of the Child Rights Protection Service in the asylum procedure. On January 15, 2002 the changes brought the requirement of the appointment of the temporary guardianship in the 3 part of the law. But in practice the guardian were never appointed, because the regulations of the implementation of the mechanism was not prepared. Until 2002 the representative of the Child Rights Protection Service participated in the interviews related to the asylum of the separated children. But the work of such representative was only the participation in the interview and the confirmation of the necessary documents. According to the Law On The Legal Status Of Aliens the temporary guardianship is appointed to the unaccompanied minors according to the legislation of the Republic of Lithuania. The care, the education, the creation and the keeping of the circumstances for the spiritual and physical growth, the protection and the representation of the personal, legal and the other interests of the child without parents are appointed for the natural or legal person according to the law.

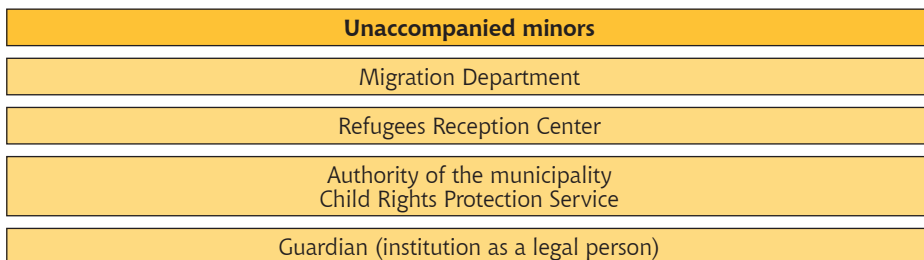
The temporary guardianship is appointed by the decision of the Child Rights Protection Service and the municipality to the **Refugees Reception Center**, as an institution, which appoints the responsible social worker.

The basic functions of the social worker, who is responsible for the guardianship of the child:

- to lighten the contacts of the separated children with the competent institution or organizations (Migration Department on the legal state, the legal representatives, the interpreters etc.);
- to organize the education and the employment of the separated children in the Refugees Reception Center;
- to organize/to lighten the usage of the social, health and other services;
- to seek, that the harmful influence of the people round about wouldn't be made on the separated children;

- to communicate constantly with the children;
- to collaborate with the Child Rights Protection Service, gathering the data about the separated child and making the plan of the temporary guardianship;
- to implement other functions, foreseen for the guardians in Lithuania.

The Procedure Of The Appointed Of The Guardianship To The Unaccompanied Minors

The Migration Department under the Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania makes the decision on the legal status of aliens, the granting of asylum and the temporary residence permit in the Republic of Lithuania.

The Refugees Reception Center accommodates the unaccompanied minors and applies to the Child Rights Protection Service of the authority of the municipality of Jonava district.

The authority of the municipality makes the decision on the approval of the appointment of the temporary guardianship of the child and informs the Child Rights Protection Service.

The Refugees Reception Center appoints the responsible employees.

The Migration Department, received the information about the unaccompanied alien minor, has immediately to organize the search for the family members with the particular organizations and the temporary guardian of the unaccompanied alien minor. The issue of the legal status in the Republic of Lithuania of the unaccompanied alien minor is addressed when conducting the search for the family members.

The goal of the search is to ensure the respect of the family unity. The search for the parents and the family must be started immediately after the arrival of the child. The guardian of the child must participate in the process of the search. The search must be conducted not menacing to the other family members. The offices of the UN and the International Committee of the Red Cross figure as the most important organization conducting the searches, so the governmental and other organizations, taking care about the search, have to collaborate with these offices. It is necessary to inform the children about the searches and to discuss with them, seeking to ensure, that there are created the possibilities to affect and to understand the making of the decisions and the actions concerning them. It is important to highlight that the states have to allow the family reunification in the other states where the asylum was granted regardless of the status of the people. The Dublin Convention of 1997 is the most influential legal document on this matter in Europe, determining the state: responsible for the examining applications for asylum.

The Health. The Education

The health care must be available for the separated children in equal rights as for the children – the citizens of the country. The special attention must be paid for the needs of the child,

determined by the physical collapse in the past, the bad health condition, the disability, the experienced violence, the injury.

The primary education is available in equal right as for the children – the citizens of the country. The well-wishing and flexible point of view is used for the separated children at schools. The possibility to communicate in the second language must be available for them. The possibility to get the technical or vocational education must be available for the youths. It could widen the possibilities also in the case, if they come back to their country of origin.

The Providing Of The Wealth For The Unaccompanied Minors And Their Education In The Refugees Reception Center

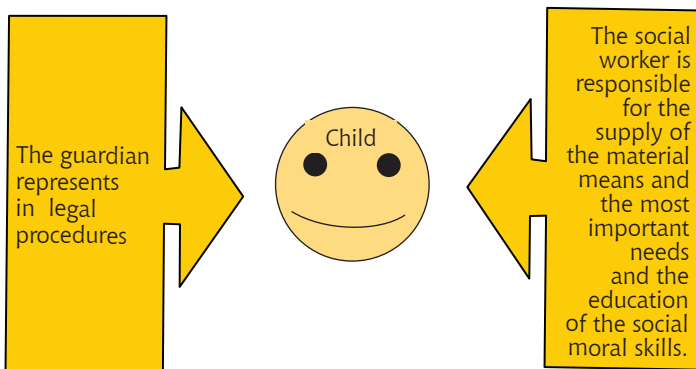
The unaccompanied alien minors regardless of the lawfulness of their stay on the territory of the Republic of Lithuania, have the following rights independent of the legality of the stay in the Republic of Lithuania:

- to be accommodated and be supported in the manner prescribed by the Minister of Social Security and Labour of the Republic of Lithuania;
- to get education at the secondary and vocational schools according to the procedure laid down by the Minister of Education and Science;
- to get free medical aid in the manner prescribed by the Health Minister;
- to be provided with free social services in the manner prescribed by the Minister of Social Security and Labour;
- to receive legal assistance guaranteed by the state;
- to contact with the representatives of non-governmental or international organizations of the Republic of Lithuania.

Currently the children accommodated in the Refugees Reception Center are supplied with all the means required for the needs (material, hygienic, domestic etc.). They are provided with the social assistance, the services of the education, the training, the psychological assistance and medical aid.

One social worker is responsible for the material supply of the unaccompanied alien minors. The other social worker, who is appointed as a temporary guardian of an unaccompanied alien minor, represents the interests of the unaccompanied alien minor in the legal procedures.

Responsible people

The unaccompanied minors are taught the Lithuanian language according to the individual program. The course of the state language helps the minors to get necessary knowledge of the Lithuanian language and to prepare for the education at secondary schools. The other minors attend the courses on the vocational training and get the desirable occupation after the graduation.

The programs of the education and the assistance are available in the center, which are intended for the unaccompanied alien minors: the programs of the moral, social skills, the work activity, the integration into the Lithuanian society, the professional orientation and the psychological assistance.

The goal of the program on the moral education for the minors is to form the negative attitude to the addictions and to stimulate the prevention. During the lessons the conditions are created for the disclosure of the general human values, the reasoning of the personal and public life.

The goal of the lessons of the education of the work and social skills is to educate the independent, self-confident personality and to prepare him/her for the independent life, stimulating the work activity, providing the theoretical and practical skills of the activity.

The course on the acquaintance with the society is intended to acquaint the unaccompanied minors - asylum seekers with the Lithuanian culture, customs, history, traditions, economy etc.

There are organized for the unaccompanied minors the sightseeing tours to the famous places, museums of Lithuania, the meeting with the schoolchildren of the different secondary schools of Lithuania, the festival, the trips, during them the children communicate with each other. It helps the children to adapt faster in a new environment and makes the better conditions for their social integration.

Long-Term Decisions

The final goal of the work with the minors - separated children is to find the long-term solution corresponding the long-term interests of the child.

There are three long-term decisions:

- the stay and the integration in the state, which admits and grants the asylum;
- the departure to the country of origin;
- the settlement in the third state.

Making the long-term decision it is important to pay attention to the principles of the family unity and the interests of the child.

The separated child can be allowed to stay in the admitted state because of the following reasons:

- he/she can be accepted as a refugee, or he/she can be granted asylum;
- he/she can be granted de facto status, because the transfer to the country of origin is dangerous because of the military conflict or it is not possible to find the parents of the child and there is no appropriate guardian in the country of origin;
- he/she is allowed to stay because of the other reasons (he/she is included in the other category of the immigration, for example, he/she stays because of the bad health condition);
- when it is obviously, that the stay matches the best interests of the child.

1997 the basic principle was repeated in the 2 part of the article 5 of the resolution of the European Union relating to the unaccompanied minors; the member state has to allow for the separated child to stay on the territory, if it is impossible to fill the requirements for the return.

Willing to meet the requirements of the separated children and to implement their rights according to the principle of the “child’s interest” in all the states, approved in The Convention On The Rights Of The Child and in the guidelines of UNHCR, it is necessary to implement the basic protection means, for example – to grant the status, which allows the support for the children and the reunification with the family. The application on the reunification with the family of the separated child staying in the admitted country, must be proceeded “positively, human and operatively (the article 10 of The Convention On The Rights Of The Child).

The second basic long-term decision is to return to the country of origin. This decision can be analyzed, if there is defined, that the children have no right to get the refugee status and they do not need the protection or the situation in the country of origin have changed essentially and for a long time.

It is stated in the Refugee Convention of 1951, that the states do not send the refugee living legitimately on the territory (the part 1 of the article 32) and do not transfer the refugee to the state, where the life and the freedom can be in danger (the article 33).

The third basic long-term decision is the settlement in the third state. If the child has in the other state another family member, who can take care about him/her, there must be implemented the family reunification. If the child has a family member not in the European state, there must be explored the possibility of the family reunification following the same standards as the implementation of the return. It must be defined, if the third country is safe for the child. Making the long-term decision it is necessary to pay a special attention to the principles of the family reunification and the child’s interests.

The guardianship of the unaccompanied minor is broken, when:

The temporary guardianship of the child finishes in the case prescribed in the article 3.255 of the Civil Code of the Republic of Lithuania:

- when the child is given back to the parents;
- the child gets full age;
- the permanent guardianship is appointed;
- the child leaves the country;
- the child gets married.

The International And Regional Legislation, Regulating The Status Of The Separated Children

- 1) **The documents on the refugee status and the conclusions of the Executive Committee of UNHCR** – The Convention Relating To The Status Of Refugees of the UN of 1951, the Protocol Relating To The Status Of Refugees of 1967, UNHCR:
 - The handbook of the procedure and the criterions for determining the refugee status;
 - The general international documents on human rights - Universal Declaration On Human Rights, 1948;
 - The children: international and regional instruments – the Convention on the Rights of the Child of the UN, 1989, the United Nation Rules For The Protection Of Juveniles Deprived Of Their Liberty, 1990, the Hague Conference On The International Private Law: The Convention For The Protection Of Minors, 1961;
 - Refugee Children - Guidelines On Protection And Care, 1994;
 - Dealing With The Minors: The Method Of The Society, 1996;

- Guidelines On Policies And Procedures In Dealing With The Unaccompanied Children, Asylum Seekers, 1997;
 - The conclusion of the Executive Committee.
- 2) **The general international documents on human rights** - Universal Declaration On Human Rights, 1948; The International Covenant On Civil And Political Rights, 1966, The International Covenant On Economic, Social and Cultural Rights, 1966, The International Convention Against Torture, 1984, The International Convention On The Elimination Of All Forms Of Racial Discrimination, 1965, The Convention Relating To The Status Of Stateless Persons, 1954, The Protocol Additional To The Geneva Conventions Of 12 August 1949, And Relating To The Protection Of Victims Of International Armed Conflicts (Protocol 1), (the article 77 and 78, June 8, 1977), Protocol Additional to the Geneva Conventions of [12 August 1949](#), and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol 11), (the article 4, June 8, 1977).
 - 3) **Children: the international and regional instruments** - The Convention On The Rights Of The Child of the UN, 1989, the United Nation Rules For The Protection Of Juveniles Deprived Of Their Liberty, 1990, the Hague Conference On The International Private Law:
 - The Convention For The Protection Of Minors, 1961;
 - The Convention On The Civil Aspects Of International Child Abduction, 1980;
 - The Convention On The Protection Of Children And Cooperation In Respect Of Intercountry Adoption, 1993, the associated guidelines for use of the convention to the refugees children;
 - The Convention On Jurisdiction, Applicable Law, Conducting And Co-Operation In Respect Of Responsibility And The Measures For The Protection Of The Children, 1996;
 - 4) **The European documents** - the European Convention of Human Rights and Fundamental Freedoms and the protocols, 1950, the Convention, determining the member state, responsible for the dealing with the application for asylum (Dublin Convention), 1990, Schengen Convention, 1990.
 - 5) **The documents of the European Union.** The General Action For The Fight Against The Illegal Traffic Of The People And The Sexual Exploitation Of The Children, 1997, the Resolution On the Unaccompanied Minors, Who Are The Citizens Of The Third Country, June 1997, the general position to the usage of the “refugee” definition in the article 1 of the Geneva Convention Relating to the Status of Refugee of 1951, The Resolution On Minimum Guarantees For Asylum Procedures, July, 1995, The Resolution Of The National Policy In Respect Of The Family Reunification, June 1, 1993, The Resolution On The Apparently Groundless Application For Asylum, 1992, The Resolution On The Concerted Attitude To The Matters Relating To The Safe Third Countries, 1992.
 - 6) **The documents of the Council of Europe** – the references 564 (1969, 1984), the European Social Charter, 1961.

ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ ВРЕМЕННОЙ ОПЕКИ, ВОСПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ НЕСОПРОВОЖДАЕМЫХ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ИНОСТРАНЦЕВ

Информационный материал для получивших убежище
иностранцев

Кого называем несопровождаемыми несовершеннолетними – разлученными детьми?

“Несопровождаемые дети” или “ несопровождаемые несовершеннолетние” – это основные термины, характеризующие детей, которые без родителей оставили страну своего происхождения. Однако в последнее время термин “разлученные дети” признается как более приемлемый, потому что большинство детей сопровождаются другими членами семьи или друзьями семьи, которые ранее не были их основными опекунами. Таким образом, “разлученные дети” – это дети до 18 лет, находящиеся за пределами своей семьи и разлученные с обоими своими родителями, законными опекунами или опекунами по обычаю. Разлученные дети могут искать убежища из-за преследования или отсутствия защищенности в стране своего происхождения в результате нарушения прав человека, вооруженных конфликтов или беспорядков. Дети бегут и от страшной нищеты, от недопустимого обращения с ними, в случаях отсутствия заботы о них. Одна из причин разлучения и отъезда – дети часто становятся жертвами нелегального вывоза в целях сексуальной или другой эксплуатации. Все такие дети являются разлученными детьми и им необходима защита, предусмотренная множеством международных и национальных правовых актов.

Прибытие разлученных детей и пропуск на территорию

Причины прибытия

Разлученные дети попадают на территорию определенными легальными и нелегальными путями:

- Легальное прибытие без документов (самолетом, через пункты пересечения границы или путем пересечения границы, но не через пункты пересечения границы);
- Легальное прибытие без визы, но с другими документами (самолетом, через пункты пересечения границы или путем пересечения границы, но не через пункты пересечения границы);
- Легальный въезд с документами (самолетом, через пункты пересечения границы или путем пересечения границы, но не через пункты пересечения границы);
- Воссоединение с семьей;
- Нелегальное прибытие (тайное пересечение границы) на водном судне, товарном поезде или пешком;
- Нелегальное прибытие путем нелегального перевоза.

Разлученные дети не могут не впускаться на территорию, не могут быть возвращены с места пересечения границы. Они не могут быть задержаны по миграционным причинам. Опросы детей должностными лицами миграционной службы, выполняемые в местах пересечения границы, не должны быть очень подробными. Эти гарантии особенно важны для разлученных детей по причине их уязвимого положения, и они утверждены Руководящими принципами политики и процедур обращения с несопровождаемыми детьми, ищущими убежища (1997 г.).

При этом в резолюции Совета министров ЕС по вопросу несопровождаемых несовершеннолетних указано, что государства могут не впустить детей, во-первых, если у них нет необходимых документов и разрешений. Однако их рождение могло быть не зарегистрировано или личные документы могли быть не выданы. В некоторых случаях документы идентификации личности утеряны, подделаны или уничтожены, возможно, что в стране происхождения получить их невозможно. Существует риск, что много просителей убежища могут быть высланы – возвращены в страны, в которых их жизни или свободе грозит опасность. Такое возвращение запрещено статьей 33 Конвенции 1951 г. и статьей 3 Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания.

Откуда и какого возраста разлученные дети прибывают в Европу?

Есть очень мало доскональных источников информации о странах происхождения разлученных детей. Официальные данные охватывают только тех детей, которые обратились с просьбой о предоставлении убежища. На основании информации правительственных источников и неправительственных организаций можно утверждать, что основные страны происхождения разлученных детей – это страны Африки южнее Сахары (Сьерра Леоне, Сомали, Гвинея, Судан, Эритрея/Эфиопия и др.), Северной Африки (Марокко, Алжир), Азии (Китай, Афганистан, Вьетнам), Среднего Востока (Турция, Иран, Ирак), Европы (регион бывшей Югославии, Албания, Румыния, Российская Федерация).

Имеющиеся данные (согласно исследованиям *W. Ayotte*, 2000) свидетельствуют, что возраст большинства несопровождаемых несовершеннолетних – 16–17 лет. В шести основных странах (Люксембурге, Нидерландах, Румынии, Словении, Испании, Швейцарии) эта возрастная группа составляет около 50 проц. всех просящих убежище несопровождаемых несовершеннолетних – разлученных детей. Большинство из них мужского пола.

Несопровождаемые несовершеннолетние разлученные дети в Литве, в Центре приема беженцев: краткий обзор

Разлученные дети, подавшие прошение о предоставлении убежища в Литовской Республике, на основании правовых актов по решению Департамента миграции при Министерстве внутренних дел ЛР немедленно размещаются в Центре приема беженцев, где для них созданы надлежащие условия жизни.

В 1997 г. в Литве разлученных детей было 4, а в течение 2001 г. таких детей уже было 24. Всего в течение 1997–2002 гг. убежища просили 50 таких детей. Хотя в общем контексте это число было невелико, но в то время оно отражало существовавшую в странах Западной Европы тенденцию увеличения числа детей-иностранцев. Однако в 2003 г. несопровождаемых несовершеннолетних иностранцев совсем не было, в 2004 г. было 2 несопровождаемых несовершеннолетних детей (1 – из Азербайджана, 1 – из Пакистана), в 2005 г. – 4 (из Азербайджана, Афганистана, России и Пакистана), в 2006 г. – 6 (1 – из Афганистана, 1 – из России, 4 – из Узбекистана), в первом квартале 2008 г. жили также 6 несовершеннолетних (1 из Вьетнама, 4 – из Узбекистана и 1 – из России).

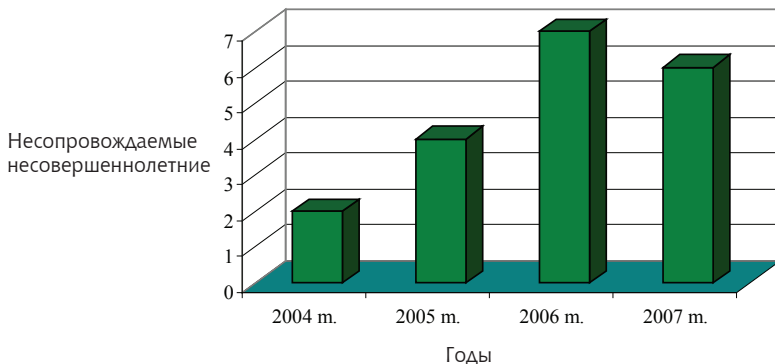

Рис. 1.
Статистика несопровождаемых несовершеннолетних в 2004–2007 гг.

Защита от задержания

У детей, сумевших попасть в принимающую страну, может возникнуть другая проблема, а именно – задержание. На основании руководящих принципов ВКБ ООН¹ 1997 г. ищущие убежища дети не должны подвергаться задержанию. Государство, убежище которого ищут дети, должно в любом случае соблюдать статью 37 Конвенции прав о ребенке, в соответствии с которой задержание применяется только в крайнем случае и на возможно более короткий срок.

¹ ВКБ ООН – Верховный комиссар ООН по делам беженцев

Если в Европе просящие убежище дети задерживаются в аэропортах, миграционных центрах задержания, их нельзя содержать в подобных тюремных условиях. Следует приложить все усилия, чтобы они были освобождены из задержания и помещены в надлежащее место. Основное понятие должно быть “опека”, а не “задержание”. В рекомендациях ВКБ ООН, касающихся задержания просителей убежища, подчеркивается, что во время задержания дети имеют право получить образование, им должны быть созданы условия для развлечений и игр.

Идентификация и оценка возраста

В пунктах пересечения границы институции иммиграционной службы должны установить процедуры идентификации разлученных детей и молодых людей. В тех случаях, когда детей сопровождают взрослые, необходимо установить характер связи ребенка и сопровождающего его взрослого лица. В связи с тем, что много разлученных детей прибывает в страну без установления, что они являются разлученными детьми, организации и специалисты должны обмениваться информацией, чтобы эти дети были идентифицированы как разлученные дети и получили соответствующую защиту.

Почему возникают проблемы?

Установление возраста – один из важнейших вопросов при работе с разлученными детьми, потому что, если они неправильно будут считаться взрослыми, у них могут быть отняты их основные права, которые предоставляет Конвенция о правах ребенка.

Сомнения, касающиеся возраста, связаны с разными обстоятельствами, однако чаще всего внешний вид несовершеннолетнего может свидетельствовать, что он намного старше, чем на самом деле, из-за культурных различий, перенесенных переживаний, голода, тяжелых условий жизни и других обстоятельств. Установление возраста разлученных детей-иностранцев осложняет то, что нередко они прибывают в государство убежища без документа.

Как решаются проблемы установления возраста?

В Европе проблемы установления возраста решаются по-разному. В некоторых странах процедуры установления не проводятся, напр., в Ирландии. Однако в других странах применяются различные методы установления возраста. Чаще всего применяются следующие способы установления возраста:

- по медицинским исследованиям,
- по физическим параметрам,
- по исследованию зубов,
- по физическому осмотру,
- путем применения техники опроса.

На основании всех методов проводится не установление возраста, а только делается научное предположение. Научные методы не могут установить точного возраста ребенка, поэтому не настолько точны, чтобы ими можно было обосновать решение, констатирующее, что лицо не является ребенком.

Как этот вопрос регламентируют международные документы?

Общий принцип, вытекающий из Конвенции о правах ребенка 1989 г., – предпосылка, что с лицом, утверждающим, что ему нет 18 лет, следует обращаться как с ребенком. Предпосылка основывается на том, что губительные последствия в результате неправильного признания ребенка взрослым были бы намного более тяжелыми, чем те проблемы, с которыми сталкиваются при обращении со взрослым как с ребенком.

Назначение опекуна и его обязанности

Общая информация

В течение одного месяца с того момента, как ребенок идентифицируется как разлученный, следует назначить опекуна или советника, который должен советовать ребенку и защитить его. Само существование помогающих ребенку лиц оказывает значительное влияние на психологическое состояние ребенка. Всем детям необходимо чувство защищенности и стабильности, физический присмотр, непрерывающиеся социальные отношения, просвещение, культурные и религиозные обычаи, человеческая ласка и поощрение умственных способностей. Отрыв от дома, разрыв отношений и отсутствие защищенности в результате разлучения могут нанести вред физическому, умственному, психологическому, культурному и социальному развитию детей.

Для надлежащей защиты интересов детей необходимо, чтобы на всех стадиях процедуры убежища и в целях долгосрочного решения детям помогал опекун или советник. Принцип, что в отсутствие родителей ребенка его интересы должен защищать опекун или советник, заложен в несколько международных документов. В части 2 статьи 18 Конвенции о правах ребенка установлено, что государства оказывают опекунам помощь, необходимую для надлежащего воспитания ребенка, а в части 1 статьи 20 указано, что ребенок, потерявший свою семью, имеет право на особую защиту и помощь. Эти принципы с практической точки зрения развиты в Гаагской конвенции о защите несовершеннолетних 1996 г. (Гаагская конвенция о юрисдикции 1996 г.), которая вступила в силу 1 января 2002 г.

Деятельность опекуна важна в двух аспектах:

- 1) он должен помочь ребенку справиться со стрессом во время процедуры оформления убежища;
- 2) он должен выполнять обязанности, необходимые во время процедуры убежища.

В сферу деятельности опекуна или советника входит множество обязанностей, однако основная их цель – обеспечить, чтобы все принимаемые решения соответствовали интересам ребенка.

Усыновление (удочерение) разлученного ребенка не является надлежащим решением. Перед принятием желаемого и надлежащего решения об усыновлении очень важно, чтобы уполномоченные организации правильно оценили ситуацию семьи ребенка в стране его происхождения. Процедура ясно изложена в рекомендациях Гаагской конференции по международному частному праву.

Назначение опекунов в Литве

До начала 2002 г. в Законе о статусе беженцев не предусматривалось назначение опекуна, а только участие представителя службы по защите прав ребенка в процедуре

убежища. Внесенные 15 января 2002 г. изменения ввели в часть 3 Закона требование о назначении временного опекуна. Однако на практике опекуны не назначались, потому что не был разработан механизм осуществления этого положения. До 2002 г. в опросах разлученных детей принимал участие представитель службы по защите прав ребенка. Однако работа такого представителя ограничивалась только участием в опросах и утверждением необходимых документов. Согласно принятому 29 апреля 2004 г. закону “О правовом положении иностранцев” несопровождаемым несовершеннолетним в порядке, установленном правовыми актами ЛР, назначается временная опека (попечительство). В установленном порядке физическому или юридическому лицу доверяется присмотр, воспитание оставшегося без родителей ребенка, создание и поддержание условий для его надлежащего духовного и физического развития, защита и представительство его личных, имущественных и других законных интересов.

Временная опека (попечительство) по решению службы по защите прав ребенка и самоуправления поручается **Центру приема беженцев** как учреждению, которое назначает **социального работника**. Основные функции социального работника, ответственного за опеку детей:

- Облегчить контакты разлученных детей с компетентными институциями и организациями (С Департаментом миграции по вопросам правового положения, с законными представителями, переводчиками и т. п.);
- Организовать обучение и другую занятость разлученных детей в Центре приема беженцев;
- Организовать/облегчить пользование социальными услугами, услугами здравоохранения и др.;
- Защищать разлученных детей от вредного влияния окружающих;
- Постоянно общаться с детьми;
- Сотрудничать со службой по защите прав ребенка, собирать сведения о разлученном ребенке и составить план временной опеки (попечительства);
- Выполнять другие функции, предусмотренные для опекунов в Литве.

Процедура предоставления опеки (попечительства) несопровождаемым несовершеннолетним

Несопровождаемые несовершеннолетние
Департамент миграции
Центр приема беженцев
Администрация самоуправления Служба защиты прав ребенка
Опекун (учреждение как юридическое лицо)

Департамент миграции при Министерстве внутренних дел Литовской Республики принимает решение “О правовом положении иностранцев”, предоставлении убежища и разрешении на временное проживание в Литовской Республике.

Центр приема беженцев – размещает несопровождаемого несовершеннолетнего и обращается в Службу по защите прав ребенка администрации Йонавского районного самоуправления.

Администрация самоуправления принимает решение “Об утверждении временной опеки (попечительства) ребенка” и информирует Службу по защите прав ребенка.

Таким образом Центр приема беженцев становится временным опекуном. В этом случае опекун – учреждение.

Центр приема беженцев назначает своих ответственных работников.

После получения информации о несопровождаемом несовершеннолетнем иностранце **Департамент миграции** вместе с определенными организациями и временным опекуном (попечителем) несопровождаемого несовершеннолетнего иностранца должен незамедлительно организовать поиски членов его семьи. Вместе с проведением поиска членов семьи несопровождаемого несовершеннолетнего иностранца решается вопрос его правового положения в Литовской Республике.

Цель поисков – обеспечить соблюдение принципа единства семьи. Поиск родителей или семьи ребенка следует начать сразу после его прибытия. Опекун ребенка всегда должен участвовать в процессе подготовки и поиска. Поиск должен проводиться таким образом, чтобы не нанести вреда другим членам семьи. Бюро ООН и Международному комитету Красного Креста (МККК) принадлежит самая важная роль в поисках, поэтому государства и ведущие поисковые организации должны тесно сотрудничать. Обязательно информировать детей о поиске и советоваться с ними, создать им возможности влиять на принятие связанных с ними решений и действий и понимать их. Важно подчеркнуть, что государства должны разрешить семье воссоединиться в других предоставивших убежище государствах, независимо от статуса лиц. Дублинская конвенция 1997 г. по этому вопросу является самым влиятельным правовым документом в Европе, определяющим государство, ответственное за рассмотрение ходатайств о предоставлении убежища.

Здоровье, обучение

Надзор за здоровьем для разлученных детей должен быть таким же доступным, как и для детей – граждан страны. Особое внимание должно уделяться потребностям ребенка, обусловленным физическим истощением в прошлом, плохим состоянием здоровья, инвалидностью, перенесенным насилием, травмами.

Начальное образование также должно быть доступным наравне с детьми – гражданами страны. В школах к разлученным детям должны относиться доброжелательно и гибко. Им следует создать условия общаться и на втором языке. Разлученные молодые люди должны иметь возможность получить техническую или профессиональную подготовку. Это может расширить их возможности и в том случае, если они вернутся в страну своего происхождения.

Обеспечение благополучия несопровождаемых несовершеннолетних детей, их воспитание и обучение в Центре приема беженцев

Несопровождаемые несовершеннолетние иностранцы, несмотря на правомерность их пребывания на территории Литовской Республики, имеют следующие права:

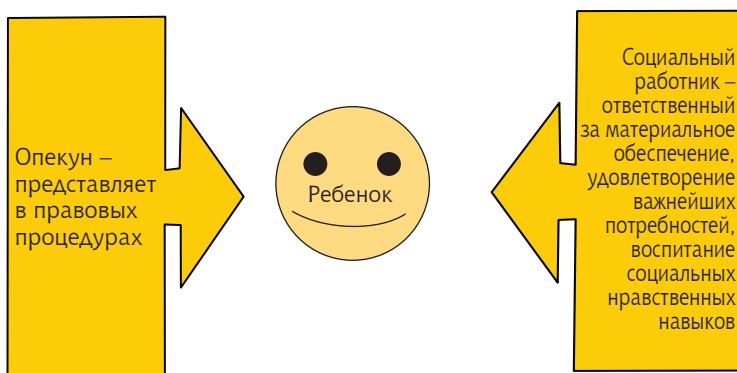
- на обеспечение бесплатными жилыми помещениями и содержание в порядке, установленном министром социальной защиты и труда Литовской Республики;
- на обучение в общеобразовательных и профессиональных школах в порядке, установленном министром образования и науки Литовской Республики;
- на получение бесплатной необходимой медицинской помощи в порядке, установленном министром здравоохранения Литовской Республики;

- на получение бесплатных медицинских услуг в порядке, установленном министром социальной защиты и труда Литовской Республики;
- на получение гарантируемой государством правовой помощи;
- на контакты с представителями неправительственных организаций Литовской Республики и международных организаций.

Размещенные в настоящее время в Центре приема беженцев дети обеспечиваются всеми соответствующими их потребностям средствами (материальными, гигиеническими, бытовыми и проч.). Им предоставляются услуги социальной помощи, воспитания, обучения, психологической поддержки и здравоохранения.

За материальное обеспечение бытовыми принадлежностями несовершеннолетних просителей убежища отвечает один социальный работник. В правовых процедурах законные интересы несопровождаемого несовершеннолетнего иностранца защищает другой социальный работник, который и назначается временным опекуном этим детей.

Ответственные работники

Несопровождаемые несовершеннолетние дети по индивидуальной программе обучаются литовскому языку. Курс государственного языка помогает детям приобрести необходимые знания литовского языка и подготовиться к обучению в общеобразовательных школах Литвы. Другие дети посещают курсы по профессиям и после успешного их завершения приобретают желаемую специальность.

Кроме того, в Центре выполняются программы, посвященные воспитанию и предоставлению помощи, предназначенные для несовершеннолетних просителей убежища. Это программы развития нравственности, социальных навыков и трудовой деятельности, а также программы познания литовского общества, профессионального ориентирования и психологической помощи.

Цель программы нравственного воспитания несовершеннолетних – формировать отрицательное отношение к вредным привычкам и поощрять их превенцию. Во время занятий создаются условия для раскрытия общечеловеческих ценностей, формируется стремление построить на их основе личную и общественную жизнь.

Цель занятий по воспитанию социальных навыков и трудовой деятельности – вырастить самостоятельную, уверенную в себе личность и подготовить ее к самостоятельной жизни, поощрять к трудовой деятельности, привить теоретические и практические навыки такой деятельности.

Курс познания общества предназначен для ознакомления несовершеннолетних просителей убежища с культурой, традициями, историей, обычаями, экономикой Литвы.

Для несовершеннолетних просителей убежища часто организуются познавательные экскурсии по достопримечательным местам Литвы, посещения музеев, проводятся встречи с учениками различных школ Литвы, совместные праздники, прогулки, во время которых дети общаются между собой. Все это помогает несовершеннолетним иностранцам быстрее адаптироваться в новой среде и создает лучшие условия для их социальной интеграции.

Долгосрочные решения

Конечная цель работы с несовершеннолетними разлученными детьми – найти долгосрочное решение, соответствующее долгосрочным интересам ребенка.

Существует три варианта долгосрочного решения:

- Ребенок остается и интегрируется в принимающей или предоставившей убежище стране;
- Ребенок возвращается в страну происхождения;
- Ребенок поселяется в третьей стране.

При принятии долгосрочного решения особое внимание следует уделить принципам воссоединения семьи и интересов ребенка.

Разлученному ребенку может быть разрешено остаться в принимающей стране по следующим причинам:

- если он признан беженцем или ему предоставлено убежище;
- если ему предоставлен статус *de facto* (фактический) или дополнительная защита потому, что его возвращение в страну происхождения небезопасно из-за вооруженного конфликта или из-за того, что невозможно найти родителей ребенка и в стране происхождения нет надлежащего опекуна;
- если ему разрешено остаться по другим причинам, т. е. он подпадает под другую иммиграционную категорию или, напр., остается из-за плохого состояния здоровья;
- если очевидно, что в интересах ребенка лучше остаться.

В части 2 статьи 5 Решения ЕС о несопровождаемых несовершеннолетних повторяется основной принцип, что страны-члены, по сути, должны разрешить разлученному ребенку остаться на их территории, если невозможно выполнить предъявляемые к возвращению условия.

С целью полного удовлетворения потребностей разлученных детей и осуществления их прав во всех странах в соответствии с принципом “интересов ребенка”, утвержденным в положениях Конвенции о правах ребенка (КПР) и ВКБ ООН, следует претворить в жизнь основные средства защиты, напр., предоставить статус, по которому дети могут получить помощь и воссоединиться с семьей. Прошение ребенка, поселившегося в принимающей стране, о воссоединении с семьей в этой стране должно рассматриваться “позитивно, гуманно, оперативно” (КПР, ст. 10).

Второй основной способ долгосрочного решения – возвращение в страну происхождения. Возможности такого решения могут рассматриваться только в том случае, если будет установлено, что дети не имеют права получить статус беженца и нет необходимости предоставлять им защиту или если положение в стране происхождения изменилось в корне и надолго.

В Конвенции о статусе беженцев 1951 г. утверждается, что государства не высылают легально проживающего на их территории беженца (часть 1 статьи 32) и не возвращают беженца в страну, в которой его жизни или свободе может угрожать опасность (статья 33).

Третий основной способ долгосрочного решения – поселение в третьей стране. Если у ребенка в другой стране есть член семьи, который может позаботиться о нем, семья должна быть воссоединена. Если у ребенка есть член семьи в неевропейской стране, следует рассмотреть возможность воссоединения семьи, однако с той же точки зрения, что и при возвращении ребенка. Следует установить, гарантирована ли безопасность ребенка в третьей стране.

При определении варианта долгосрочного решения все-таки основное внимание должно уделяться принципам воссоединения семьи и соблюдения интересов ребенка.

Прекращение опеки (попечительства) несопровождаемого несовершеннолетнего

Опека (попечительство) ребенка прекращается в случаях, предусмотренных в статье 3.255 Гражданского Кодекса Литовской Республики:

- ребенок возвращается родителям,
- ребенок достигает совершеннолетия,
- назначается постоянная опека (попечительство),
- ребенок покидает страну,
- несовершеннолетний заключает брак.

Международные и региональные правовые акты, регламентирующие статус разлученных детей

- 1) **Документы о статусе беженца и заключения Исполнительного комитета Верховного комиссара ООН по делам беженцев (УВКБ ООН)** – Конвенция ООН о статусе беженца, 1951 г., протокол о статусе беженцев, 1967 г.:
 - Руководство УВКБ ООН по процедурам и критериям определения статуса беженца;
 - Общие международные документы по вопросам прав человека – Всеобщая декларация прав человека, 1948 г.;
 - Дети: международные и региональные инструменты – Конвенция ООН о правах ребенка, 1989 г.; Правила ООН, касающиеся защиты несовершеннолетних, лишенных свободы, 1990 г.; Гагская конференция по международному частному праву: Конвенция о защите несовершеннолетних 1961 г.;
 - Дети-беженцы: Руководящие принципы защиты и опеки, 1994 г.;
 - Руководящие принципы политики и процедур обращения УВКБ ООН с несопровождаемыми детьми, ищущими убежища, 1997 г.;
 - Выводы Исполнительного комитета.
- 2) **Общие международные документы по вопросам прав человека** – Всеобщая декларация прав человека, 1948 г.; Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах, 1966 г.; Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, 1984 г.; Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, 1965 г.; Конвенция о статусе лиц без гражданства 1954 г.; Дополнительный протокол (№ 1) к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 г., касающийся защиты жертв международных вооруженных конфликтов (от 8 апреля 1977 г., ст. 77 и ст. 78), Дополни-

ный протокол (№ 11) к Женевским конвенциям, касающийся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера (от 8 июня 1977 г., ст. 4).

- 3) **Дети: международные и региональные инструменты** – Конвенция о правах ребенка, 1989 г.; Правила ООН, касающиеся защиты несовершеннолетних, лишенных свободы, 1990 г., Гаагская конференция по международному частному праву: Конвенция о защите несовершеннолетних 1961 г.;
 - Конвенция о гражданских аспектах международного похищения детей 1980 г.;
 - Конвенция о защите детей и сотрудничеству по международному усыновлению, 1993 г., и относящиеся к ней “Рекомендации о применении Конвенции к детям-беженцам”;
 - Конвенция о юрисдикции, применяемом праве, признании, выполнении и сотрудничестве относительно родительской ответственности и мер защиты детей, 1996 г.
- 4) **Европейские документы** – Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод, 1950 г. и протоколы к ней; Конвенция, определяющая государство, ответственное за рассмотрение ходатайств о предоставлении убежища, поданных в одном из государств-членов Европейского сообщества (Дублинская конвенция), 1990 г.; Шенгенская конвенция, 1990 г.
- 5) **Документы Европейского Союза** – общая акция “О борьбе с торговлей людьми и сексуальной эксплуатацией детей”, 1997 г.; Решение ЕС по несопровождаемым несовершеннолетним, являющимся поданными третьих стран, 1997 г.; Совместная позиция от 4 марта 1996 г. по согласованному применению определения термина “беженец” в статье 1 Женевской конвенции; Резолюция о минимальных гарантиях процедур предоставления убежища от 20 июля 1995 г.; Решение о гармонизации национальных правоохранительных органов в отношении воссоединения семьи от 1 июня 1993 г.; Решение о согласованном подходе к вопросам, связанным с третьими странами пребывания, 1992 г.
- 6) **Документы Совета Европы** – Рекомендация 564 (1969 г.) и Европейская социальная хартия, 1961 г.

